

УДК 355.4

В.В. Антоненць

Академія внутрішніх військ МВС України, Харків

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЧАСТИН ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК

Досліджені умови виконання службово-бойових завдань внутрішніх військ, щодо оборони особливо-важливих державних об'єктів, тенденції розвитку сучасної теоретичної думки, щодо форм та способів ведення збройної боротьби, та на основі їх аналізу, обґрунтовані загальні вимоги до озброєння та військової техніки спеціальних частин внутрішніх військ.

Ключові слова: умови ведення бойових дій, вимоги до озброєння й бойової техніки.

Вступ

Постановка проблеми. Внутрішні війська МВС України є складовою частиною Міністерства внутрішніх справ України і призначені для охорони та оборони важливих державних об'єктів, а також участі в охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю. Вони є військовим формуванням, що входить у систему Военної організації держави, і готові до виконання спільно з іншими її складовими завдань протидії внутрішнім загрозам воєнного характеру [1, 2].

Закон України "Про внутрішні війська", "Біла книга внутрішніх військ" декларують, що основне призначення внутрішніх військ полягає у охороні та обороні важливих державних об'єктів. Вбачається логічним, що призначення внутрішніх військ повинно бути тим базисом, який формує напрямок вектору розвитку внутрішніх військ в цілому, технічного розвитку і модернізації озброєння та військової техніки, зокрема, особливо зразків, що знаходяться на озброєнні у спеціальних частинах, які безпосередньо виконують зазначені завдання.

Абсолютна відсутність відкритих гострих міжнародних протиріч, відносна внутрішня стабільність та невисока терористична активність у державі звісно не нівелюють важливість, але створюють уяву, що збройна боротьба, і, як її елемент – оборона особливо-важливих об'єктів, у сучасних умовах в Україні є малоімовірними. Більш актуальними і потребуєчими додаткового нормативного, наукового, матеріально-технічного забезпечення внутрішніх військ сьогодні виступають службово-бойові дії з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки. З цим можна пов'язати комплектування частин та підрозділів внутрішніх військ здебільшого легковою, вантажною технікою, автобусами, які більше відповідають вимогам мобільності ніж прохідності або бронезахисту екіпажу та десанту.

Мета статті. Дослідити умови виконання службово-бойових завдань щодо оборони особливо-

важливих державних об'єктів, тенденції розвитку сучасної теоретичної думки, щодо форм та способів ведення збройної боротьби, та на основі їх аналізу, обґрунтувати вимоги до озброєння та військової техніки спеціальних частин внутрішніх військ.

Виклад основного матеріалу

Збройна боротьба, як основна форма боротьби у війні завжди вимагала високої організації застосування збройних сил і озброєнь, без яких практично неможливо досягти поставлених цілей. Разом з тим, виявляється, можна буквально порахувати на пальцях рук ті історичні періоди земної цивілізації, коли поява нової зброї приводила до кардинальної зміни форм і способів збройної боротьби, що й було ознакою революції у військовій справі й означало перехід до нового покоління воєн. Від зародження нового покоління воєн до готовності країн до їхнього ведення завжди проходив певний, іноді тривалий перехідний період. Але щораз економічно розвинені країни, що прийняли на озброєння відповідні часу новітні види зброї в необхідній кількості, починали готуватися до воєн нового покоління. Інші країни, що не мали такої зброї взагалі або, що не мали його в достатній кількості, змушені були лише пристосовуватися до мінливих форм і способам збройної боротьби й війнам у цілому. Головним завданням воїна, бійця, солдата завжди була всебічна підготовка до майбутньої війни, однак дуже часто по різних причинах і в тому числі через причини, пов'язані з неправильним прогнозуванням, його готували до минулої війни, покоління якої зійшло з історичної арени.

Прогностична функція за всіх часів повинна була бути однією з найважливіших сторін військової політики будь-якої держави. Для того щоб практичні заходи в області військового й оборонного будівництва й підготовки збройних сил були реалістичними й відповідали своєму часу, необхідно обґрунтовувати їх заздалегідь, зі значним попередженням у строках їх підготовки. Тільки так можна не допустити застою в розвитку озброєння й

військової техніки, нераціональної витрати економічних ресурсів. [3]

У сучасних умовах урбанізації багато сучасних міст втратили колишні границі, увібрали в себе пригороди й сільські райони, з'єднавши їх різноманітними транспортними комунікаціями. У регіонах держави виникають великі урбанізовані райони, у яких зосереджені найбільш активна частина населення, органи політичної влади й об'єкти економіки. Всі особливо-важливі державні об'єкти, що знаходяться під охороною та обороною внутрішніх військ на сьогоднішній день, вже знаходяться в межах кордонів багатотисячних населених пунктів. Міста мають величезне політичне, соціально-економічне й культурне значення. Вони виступають, фактично, у якості "центрів ваги" суспільства й держави, а їх захоплення стає принципово важливим для досягнення успіху у війні. Контроль над містом дає величезні політичні й психологічні переваги, які можуть вирішальним образом позначитися на всім ході кризи або конфлікту. У багатьох випадках, наприклад, контроль над декількома найважливішими містами, особливо-важливими державними об'єктами означає контроль над усіма національними ресурсами держави. В остаточному підсумку, без оволодіння містами неможливо досягнути політичних цілей війни [4].

Процеси урбанізації й глобалізації, як вважають військові фахівці, неминуче відіб'ються на умовах і характері ведення воєнних дій у майбутніх війнах і збройних конфліктах. Війни минулого, коли супротивники прагнули "вийти в чисте поле", щоб помірятися силою, пішли в минуле. У настановах американської армії декларується, що "урбанізована місцевість буде для збройних сил США найбільш імовірним районом проведення воєнних операцій по усьому світу". Із другої половини 90-х років ХХ століття в збройних силах США й інших держав-членів НАТО приділяється сама серйозна увага підготовці військ (сил) до ведення бойових дій у містах. Світовий досвід, в тому числі російський досвід бойових дій у Чечні (штурм міста Грозний), сформували певні підходи та принципи збройної боротьби в умовах міського простору бою.

На відміну від площинного уявлення про класичне "поле бою" (фронт, тил, фланги), бій у місті ведеться в просторових вимірах. До характеристик довжини й ширини додається висота й глибина. Сформований в такий спосіб "міський простір бою" буде містити в собі повітряний простір над містом; дахи будинків і споруд; внутрішні приміщення будинків і споруд; поверхня землі, вулиці, площі й поверхня водойм; підземні й підводні споруди й об'єкти. Це в свою чергу потребуватиме від військових формувань готовності й здатності вести бойові дії в специфічних умовах – у складній системі

міських архітектурно-інженерних споруджень різного типу, багато з яких можуть бути зруйновані, серед великих мас мирного населення.

Нажаль діючі нормативно-правові акти, статuti, що визначають основи побудови оборони особливо-важливих державних об'єктів є актуальними для ведення класичних бойових дій на відкритій місцевості, і не придатними для сучасних умов та характеру збройної боротьби. Озброєння і військова техніка, які розроблялись відповідно до актуальних на момент їх проектування вимог разом зі зміною уяви про характер майбутньої збройної боротьби потребують модернізації, або розробки нових зразків відповідно до нових обставин та вимог.

Специфічні умови ведення бойових дій у місті й сам характер цих дій дозволяють сформуванню основні принципи при формуванні вимог до озброєння й бойовій техніці спеціальних частин внутрішніх військ:

– стрілецька зброя й гранатомети відіграють найважливішу роль у бойових діях у місті;

– артилерія при веденні бою в місті застосовується головним чином для ведення вогню прямим наведенням;

– бій у місті супроводжується підвищеною витратою боєприпасів для всіх систем стрілецької й артилерійської зброї, а також вимагає наявності боєприпасів різного типу;

– різко підвищується роль і значення високоточної зброї та снайперів при веденні бойових дій у місті;

– танки, виступаючи в якості головної ударної сили військ на відкритій місцевості, в умовах сучасних міст стають легко вразливими цілями й не можуть діяти самостійно без підтримки спішеної піхоти;

– бронезахист існуючих бойових і спеціальних машин в умовах бою в місті не може забезпечити 100-відсотковий круговий захист, захист зверху й знизу, що робить найсучасніші бойові машини легкими цілями навіть для РПГ-7 і саморобних вибухових виробів;

– колісна бойова й спеціальна техніка при дії в умовах населених пунктів має переваги перед гусеничними бойовими машинами, однак при наявності великих зон руйнувань гусеничні машини мають більшу перевагу;

– надійний і захищений зв'язок є найважливішою вимогою до системи управління військами, що діють на ізольованих напрямках у складі розрізних підрозділів.

Досвід свідчить, що в бойових діях на урбанізованій місцевості, на вулицях і площах сучасних міст найбільше ефективна звичайна стрілецька зброя, а також гранатомети й вогнемети. Комплекс озброєння стрілецьких підрозділів при бойових діях у місті повинен містити:

– полегшені моделі пістолетів-кулеметів калібру 7,62 мм;

– укорочені моделі автоматів калібру 7,62 мм для стрільців;

– снайперські гвинтівки;

– полегшені й надійні моделі ручних кулеметів калібру 7,62 мм зі скороченою прицільною дальністю вогню;

– ручні гранатомети з боєприпасами різного типу;

– ручні вогнемети;

– ручні гранати з взривачем ударної дії.

Основні вимоги до базового зразка штатної стрілецької зброї (автомата) для ведення бою в населених пунктах:

– необхідний калібр 7,62 мм, тому що він забезпечує необхідну пробивну силу й вражаючу здатність кулі при дії серед цегляних та залізобетонних споруд;

– зменшена прицільна дальність;

– полегшеність по вагових характеристиках;

– укорочений ствол;

– підствольний гранатомет.

Індивідуальне екіпірування особового складу стрілецьких підрозділів, повинна бути вдосконалена у відповідності з наступними вимогами:

– індивідуальні засоби комунікації підвищеної стійкості й захищеності;

– прилади індивідуальної й групової навігації й орієнтування в умовах зруйнованого міста;

– прилади нічного бачення;

– тепловізори для виявлення цілей у укриттях;

– аптечки першої медичної допомоги, модернізовані з урахуванням досвіду бойових дій у місті;

– полегшене альпіністське екіпірування (мотузки, гаки, збірні сходи);

– наколінники та налокотники.

Засобу зв'язку, у тому числі й індивідуальні, можуть мати менший радіус дії, однак забезпечувати більш високу якість зв'язку (здатність долати перешкоди, екранування та вплив величезної кількості металоконструкцій).

Особливості бойового застосування танків та інших бойових машин у міських умовах визначаються можливостями пушок, якими вони озброєні, вести вогонь по цілям, які розташовані не на поверхні землі, а в будинках.

Танк "Абрамс" має кут підйому пушки рівний 20 градусам і кут схилу – 9 градусам. Практично, це означає, що по цілям на першому поверхові будинку американський танк може вести вогонь із мінімальної дистанції 2,5 м, по цілі на 3-м поверсі – з 23 м, а от по цілі на 18-м поверсі – уже тільки з 132 м. При середній ширині вулиці типового західноєвропейського міста, рівної 16 м, такі дистанції важко забезпечити. Для бою в місті, як свідчить вітчизняний і закордонний досвід, необхідна наявність потужної

гусеничної бойової машини підтримки піхоти, що володіє позитивними якостями, але позбавлена недоліків сучасного танка, [4]. Найбільш важливими вимогами до такої машини повинні стати:

– потужна пушка з укороченим стволом, з великими кутами підйому і схилу, з різноманітними каліберними й підкаліберними пострілами, здебільшого для ведення вогню прямим наведенням;

– додаткове кулеметне озброєння з дистанційним управлінням;

– здатність не стільки рухатися з великою швидкістю, скільки робити потужні "ривки" на короткі відстані;

– здатність розвертатися на 360 градусів на місці;

– комплексний, регульований по товщині бронезахист не тільки лобовий, але й зверху, з боків, позаду й знизу;

– поліпшений круговий огляд і огляд верхньої півсфери;

– здатність генерації димової завіси.

Особливо широко в бойових діях у населених пунктах застосовуються міномети, що дозволяють ефективно вражати живу силу супротивника в укриттях або за вкриттями.

Зенітні артилерійські установки й зенітні кулемети у великих містах зарекомендували себе як ефективний засіб вогневого ураження різноманітних цілей у висотних будівлях – вогневих точок, снайперів, засідок противника.

Засоби боротьби з повітряним противником будуть мати обмежене застосування в бойових діях безпосередньо в місті. З урахуванням специфіки бойових дій у місті, найбільш ефективними засобами боротьби з вертольотами й пілотованими й безпілотними літальними апаратами супротивника є легкі переносні ЗРК і самохідні зенітні артилерійські установки невеликого калібру.

Традиційне інженерне забезпечення є дуже важливим в умовах бойових дій у населеному пункті. Військам прийде діяти в умовах суцільних руїн, завалин, комплексних інженерних загороджень супротивника. Без відповідної інженерної техніки, зокрема, броньованих бульдозерів, подолання таких перешкод у місті може виявитися нездійсненним завданням. Крім того успіх виконання бойових завдань у місті багато в чому визначається наявністю інженерних засобів мінування й розмінування.

Тилове забезпечення військ при дії в умовах урбанізованої місцевості при відсутності лінії фронту, флангів і тилу вимагає застосування бронезахисту для всіх транспортних засобів військового тилу.

Застосування в міських боях зброї й бойової техніки має свої певні обмеження, обумовлені наявністю в зоні бойових дій цивільного населення, пам'ятників культури, релігійних споруд і екологіч-

но небезпечних об'єктів. У міських умовах найбільш доцільним стає застосування зброї несмертельної дії, призначене для тимчасового виводу з ладу живої сили, озброєння, військової й спеціальної техніки й об'єктів інфраструктури. Такі системи зброї засновані на кінетичних, біологічних, акустичних, фізико-хімічних, променевих, електрошокових впливах і є продуктами високих технологій.

Збройні сили економічних розвинених країн Світу вже сьогодні оснащуються зброєю несмертельної дії. Не виключене, що в майбутньому саме несмертельна зброя займе пріоритетне місце в загальному комплексі озброєнь збройних сил передових держав. Загроза застосування противником зброї несмертельної дії вже сьогодні вимагає розробки ефективних засобів і способів захисту від нього – як для особового складу, так і для озброєння й техніки [4].

Висновки

На сьогоднішній день озброєння та військова техніка, що знаходяться на озброєнні спеціальних частин внутрішніх військ на покоління вже відстає від передових країн світу [5], що у поєднанні з ігноруванням нових тенденцій у военній науці, відставанням у военній теорії та тактиці, при загрозі виникнення збройного протистояння, може мати передбачувані не оптимістичні наслідки.

Список літератури

1. Про внутрішні війська МВС України: Закон України // ВВР. – 1992. – № 29. – Ст. 397.
2. Щорічник Біла книга внутрішніх військ МВС України. – К.: ГУВВ, 2009. – 113 с.
3. Слипченко В.И. Войны шестого поколения / В.И. Слипченко. – М.: Гран-пресс, 2001. – 242 с.
4. Сайт milresource.ru [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://milresource.ru/Urban.html>
5. Сайт futurewarfare.narod.ru [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://futurewarfare.narod.ru/Introduction.html>.

Надійшла до редколегії 3.02.2012

Рецензент: д-р військ. наук, проф. М.О. Єрмошин, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

ОБЩИЕ ТРЕБОВАНИЯ К ВООРУЖЕНИЮ И ТЕХНИКЕ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЧАСТЕЙ ВНУТРЕННИХ ВОЙСК

В.В. Антоненц

Исследованные условия выполнения служебно-боевых задач внутренних войск, относительно обороны особенно-важных государственных объектов, тенденции развития современной теоретической мысли, относительно форм и способов ведения вооруженной борьбы, и на основе их анализа, обоснованные общие требования к вооружению и военной технике специальных частей внутренних войск.

Ключевые слова: условия ведения боевых действий, требования к вооружению и боевой технике.

CENTURY OF CENTURY THE GENERAL REQUIREMENTS TO ARMS AND TECHNICS OF SPECIAL PARTS OF INTERNAL TROOPS

V.V. Antonets

The investigated conditions of performance of combat-fighting problems of internal troops, concerning defence of especially-important state objects, a tendency of development of modern theoretical thought, concerning forms and ways of conducting the armed struggle, and on the basis of their analysis, well-founded general requirements to arms and military technology of special parts of internal troops.

Keywords: terms of conduct of battle actions, requirements to the armament and military equipment.